

HUNYADY SÁNDOR: SIREMLÉKET KAPTAM...

Egy báránylevél szivarozgatók, mellettem Gyula bácsi üldögél, Krudy Gyula. Lenézünk a pesti Kerepesi-úti temetőre, ahol a sírom körül izgalmas kép tárul elém. Közönség gyülekezik. Néhány színész- és újságíró barátom, színgazgatók, felismerem egész sorát, akik el nem maradtak főpróbáimról, akik mosolyogva köszöntöttek az utcán, akiket valami rejtélyes rokonszenvenek elszakíthatatlan szájai fűztek hozzám, akik virágot küldtek a szanatóriumba és vörösrőre sirták a szeméiket a temetésemen, mintha közeli rokonukat kísérték volna utolsó útjára. Bökösöm Gyula bácsit, nézze csak nézze, hány autó áll egymásután azon az úton, amely a síromhoz vezet. Nagy dolog ez, mennyi taxi és mennyi E-betűs magánautó — hiszen tudjuk itt, jól tudjuk, hogy még mindig háború van odalent a földön. Bizony gyülekeznek és a szívemet legjobban simogatja, hogy az én közönségem többsége egyszerű szegényember: szegény színészek, szegény újságírók, szegény pincérek hotelalkalmazottak, londonerek, szobaasszonyok, ügynökök, kártyások, „tarhások”. — az a külön pesti világ amelynek a szeretete, a melegsége úgy kísért végig kurta földi pályámon, mint a fényező, amely a város felett keringő repülőgépeket kíséri...

Gyula bácsi is örül ennek. Különösen arra dőlint helyeslően, hogy a pesti premieràmák hosszú vörös körmei nem kaparják az én szép sirtővémet. Csak féltékenykedő van még, rekkenő hőség, pesti kánikula, ilyenkor az a hölgyvilág, amely a színházak első sorát és a páholyokat foglalja el, még selyemágyában szendereg. Egyedül a „Feketeszáru cseresznye” hősnőjét látjuk innét felülről, hősiesen küzdve az izzó napsugarakkal. Még vagyunk hatva itt a magasságos égboltozat peremén, mert ritka eseménynek vagyunk szemtanúi: egy magyar író, akinek se inge, se gallérja nem maradt, már csaknem egy évvel elköltözése után gyönyörű síremlékhez jut. Gyula bácsi pihenőhelyét bezeg még ma is korhaát táblácska jelzi, restelkedem is előtte, mert embernek és írónak is persze, hogy különbnek tartom magamnál Gyula urat, a tanítómesteremet; de ő megválasztal azzal, hogy úgy a helyes, ahogy van: ő síron túli életében is a magyar író igazi sorát osztja.

Különbön is itt fent, ebben a boldog mennyei kékségben, mindenki megbékél a sorsával. Most egy író társunk lép az én sírom elé, Bókay János és annyi melegséggel, emberséggel és együttérzéssel beszél rólam, hogy köhögni kezdek a meghatottságtól. Ezeket mondja:

— Valamelyik francia író mondta egyszer: ha mosolyogva, vidáman tudunk gondolni egy halottra, akkor ez a halott rendkívül ember volt.

— Bevallom, ha én Sándorra gondolok — és hány-

szor gondolok rá! — elmosolyodom, vidám leszek. Az ő lenyűgöző lénye, ritmusa, szuggesztivitása ma is fogva tart, átragyog a halálon. Erzem, élvezem az ő egyéni, furcsa ízét, levegőjét, derűjét. Tréfálkozunk, nevetünk, szinte felfrissülünk tőle ma is.

— Milyen igaz az, hogy a művész, az igazi művész, mindig megtart valamit a gyereklényéből: ugyanaz a fogékonysága, a lelkesége, kíváncsisága, szomjúsága, a az eretete. Sándort mindig gyerekek láttam, elragadó, zseniális gyerekek, mohónak, szertelennek rajongónak. A felnőttek azért olyan bírhatatlanok, mert elvesztették gyereklényüket, valamilyen ostoba tetszelgésből eltitkolják igazi arcukat eltávolodnak önmaguktól. A művész jó marad önmagához, megőrzi a gyerek őszinteségét, játékoságát, fantáziáját, tisztaságát. Ezért van az, ha egy szürke polgár meghal, elvesztjük az arcát, felvett modora, pózai gyorsan elfakulnak. De a művész arca ott él bennünk elevenen a halálon is túl: mert az igazi arca volt. A művész semmi más, mint hűség és szeretet: emberszeretet és hűség önmagához.

— Itt, ennél a sírnál igazán nem mondhatom el a bírhatatlan közhelyet, hogy „megőrizzük emlékét”. Sándor emlékét, ha akarnók is, nem lehet elveszíteni. Hunyady Sándort nem lehet elfelejteni és aki el tudja felejteni, az nem érdemli meg, hogy megőrizze, arról maga Sándor legyintve lemondana.

— A szeretet emlékművet állított Hunyady Sándornak. Mert az emberi szeretet olyan megható és szerény, hogy tárgyakban akar megnyilvánulni. De ha nem állna itt semmi, csak egy egyszerű sírdomb, akkor is százan és százan zárandokolnának hozzá. Furcsa társaság ez: pincérek, boltoslányok, koldusok, — szegények és elcseszettek. Mert Sándor barátai ezek voltak. Mint ahogy minden valamirevaló embernek, minden művésznek a szegények a barátai. És Sándor ezekben fog tovább élni, bennünk, a barátaiban, akiket elvárásolt a lénye, akiket lenyűgözött a benne élő gyerek. De élni fog azokban is, kik írásait olvasták, akiket a tollával bővített el. Mert az írásban az a szép, hogy a toll nem tud hazudni a toll igazságát szolgáltat, elárulja az író. Aki pózos, nyegle és fölényes, annak az írása is az marad; aki őszinte, alázatos, rajongással és szeretettel van tele, annak a tolla is közvetlen és hódítóan fényes. Így fog Hunyady Sándor századokig élni, s élni fog mindaddig, amíg még emberi érzés van és marad még papír, hogy könyveket nyomjanak.

Jancsi nem papírról olvassa a beszédet, hanem egyszerűen elmondja. Hogy mit gondol és mit érez egy magyar író a másiktól, mikor késői nekrológját fogalmazza. Nincs is szebb művészi munka annál, mint mikor az író a szavakkal birkózik. Olyan ez, mint mikor a szobrász a márványt faragja, vagy a festő, aki a színeket keveri és próbálja. Bókay a legszebb és legmegindultabb szavak és mondatok virágosjével szórta be a síromat. Még Gyula bácsinak se volt ellenére. Amit mondott és ahogyan mondta.

Azután, mikor a sírom közönsége oszladozni kezdett, elgondoltunk Gyula bácsival, hogy milyen különös és milyen magyar dolog is az, hogy mi ketten: a nagy mester és a csekély tanítvány, — egy könyvtárt írtunk össze magyar nyelven és a könyvtárnak lesz talán néhány kötete, ami megmarad. Talán tovább is, mint az én szép síremlékem.

De már ezüstcsengettyük édes tiszta hangja csöngeti a delet, mindketten elindulunk hát, csak ide a szomszéd báránylevélre, mert Gyula bácsi tud itt egy jó kis helyet, ahol déltájt puha csonthúst főznek és frissen csapolt habos sört mérnek hozzá...

Bókay János beszédét mondja az ünnepségen

Hunyady Sándor sírköteleplezési ünnepélyének közönsége

A Vigszínház nevében Mihályi Ernő mondott beszédet (Escher felv.)